

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR

Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2

Komise pro aplikaci nové civilní legislativy

Nástin řešení některých výkladových problémů právní úpravy nadačních fondů v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Dne 10. 12. 2013 se na Ministerstvu spravedlnosti uskutečnilo jednání pracovní skupiny při Komisi pro aplikaci nové civilní legislativy v rámci projektu Nové soukromé právo, reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003, která se věnovala výkladovým problémům právní úpravy nadačních fondů v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. Přítomní se na tomto jednání shodli na řešení některých konkrétních otázek ohledně této problematiky. Nástin těchto řešení přikládáme níže.

Přítomni:

Ing. Vlastimil Bachor; prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš; Doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.; Mgr. Ludvík Matoušek; PhDr. Vladimír Pelc; JUDr. Ladislav Petrásek, Mgr. Štefan Potočňák; doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.; Mgr. et Mgr. Pavla Sýkorová; Mgr. Radek Škrabal; Ing. Klára Šplíchalová;

1. Platí pro nadační fondy povinnost např. sestavit výroční zprávu a zakládat ji do veřejného rejstříku?

Je pouze na zakladateli, aby určil, zda bude nadační fond vypracovávat výroční zprávu, zda jí bude zveřejňovat či zda nechá hospodaření fondu podrobit kontrole formou auditu. Úprava nadačních fondů musí být na této úrovni obecná a zohledňovat skutečnost, že je lze založit jak k veřejnému, tak soukromému účelu. Další povinnosti nad rámec těch uvedených v NOZ mohou být stanoveny pro speciální situace zvláštními zákony (jako se například počítalo se zákonem o veřejné prospěšnosti, který měl podmiňovat splněním určitých podmínek přidělení statusu veřejné prospěšnosti).

2. Je nadačnímu fondu založena povinnost auditu nad stanovený obrát?

Ne, taková povinnost není založena. Odůvodnění dle bodu 1.

3. Mohou nadační fondy podnikat v hlavní činnosti?

Ne, nemohou. Hlavní činnost musí vždy směřovat k dosahování účelu založení nadačního fondu, který musí být společensky nebo hospodářsky užitečný. To ovšem nevylučuje možnost nadačních fondů podnikat, kdy jejich režim je v tomto ohledu dokonce volnější než u nadací. Podnikání musí být vždy prostředkem k dosažení účelu nadačního fondu, nikoliv samotným účelem. Nemůže tedy docházet k nějakému přerozdělování zisku z podnikání, ale ten musí být použit v rámci účelu, pro který byl nadační fond založen.

4. Mohou nadační fondy financovat i jiné aktivity, než jsou účely užitečné společensky nebo hospodářsky?

Nadační fondy mohou financovat jen takové aktivity, které směřují k dosažení jejich účelu. Vymezení podmínky společenské či hospodářské užitečnosti je natolik široké, že nadační fondy mohou svůj účel specifikovat velice rozličně a různě rozsáhle. Veškeré aktivity, které pak budou směřovat k vymezenému účelu nadačního fondu, budou moci být financovány z tohoto nadačního fondu. Pokud

jde o možnost financování podnikání, je to přípustné s odkazem na odůvodnění bodu 3.

5. Smí nadační fond poskytnout příspěvek osobě, která je členem jeho orgánu nebo která je jeho zaměstnancem?

Nadační fond může poskytnout příspěvek osobě, která je členem jeho orgánu nebo která je jeho zaměstnancem. Rovněž tak může nadační fond poskytnout příspěvek svému zakladateli. Nastavení těchto pravidel je primárně v rukou zakladatele nadačního fondu. Při rozhodování o poskytování příspěvků těmto osobám je však nutné dbát i pravidel o konfliktu zájmů (§ 437 NOZ) a není možné zapomínat ani na korektiv zákazu zneužití práva (§ 8 NOZ), či na možný rozpor právního jednání s dobrými mravy a veřejným pořádkem (§ 1 odst. 2, § 580 odst. 1 NOZ). Ustanovení § 353 odst. 1 a 2 NOZ se na nadační fondy nevztahuje. Co se týče daňových aspektů poskytování příspěvků nadačními fondy, pak zde budou od 1. 1. 2014 platit pravidla obsažená v ustanovení § 4 odst. 1 písm. k) bod 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění účinném od 1. 1. 2014. Podle tohoto ustanovení se nebude osvobození od daně z příjmu vztahovat na zaměstnance nadačního fondu ani na osoby tomuto zaměstnanci blízké. Naopak, na všechny ostatní osoby, tj. jak na osoby třetí, tak i na zakladatele nadačního fondu se osvobození od daně vztahovat bude. Na zaměstnance nadačního fondu se bude osvobození od daně vztahovat pouze tehdy, půjde-li o podporu nebo příspěvek poskytnutý nadačním fondem výlučně ke kompenzaci zdravotního postižení nebo sociálního vyloučení.

Je rovněž vhodné podotknout, že zvláštní pravidla pro rozdělování zisku z hlavní výdělečné a vedlejší podnikatelské činnosti zakladateli, zaměstnanci, členu orgánu nadačního fondu a osobám jím blízkým byla obsažena v návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti, který však nebyl schválen.

6. Jak dlouhé bude funkční období správní rady nadačního fondu, nebude-li to v zakladatelské listině uvedeno?

Nebude-li v zakladatelském právním jednání nadačního fondu stanovena délka funkčního období člena jeho orgánu, pak platí, že toto funkční období trvá do doby, než funkce zanikne některým ze zákonem předvídaných důvodů, tj. smrtí či zánikem člena orgánu, jeho odvoláním nebo odstoupením. Ustanovení § 364 a § 374 odst. 2 NOZ se pro nadační fondy neuplatní.

7. Mohou nadace, které rozhodnou o poskytnutí příspěvku svému zakladateli ještě v roce 2013, tj. v režimu zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech ve znění pozdějších předpisů, uzavřít platně smlouvu o poskytnutí tohoto příspěvku až v roce 2014, resp. po nabytí účinnosti NOZ?

Podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech ve znění pozdějších předpisů směřují nadace i nadační fondy poskytovat příspěvky svým zakladatelům. Ustanovení § 353 odst. 2 NOZ výrazně omezuje tuto možnost v případě nadací, když stanoví, že zakladateli je možné poskytnout příspěvek pouze tehdy, jsou-li tu důvody zvláštního zřetele hodné, vyvolané na straně zakladatele změnou okolností a současně za podmínky, že o tom správní rada rozhodne po projednání s dozorčí radou nebo s revizorem.

V této souvislosti vzniká otázka, zda je možné, aby správní rada rozhodla o poskytnutí příspěvku zakladateli ještě v roce 2013, avšak samotná smlouva se zakladatelem jako příjemcem o poskytnutí tohoto příspěvku bude uzavřena až po nabytí účinnosti NOZ.

Jelikož jsou nadační příspěvky poskytovány na základě smluv uzavíraných mezi nadací a příjemcem, je nutné řídit se v tomto případě obecným přechodným ustanovením v § 3028 odst. 3 NOZ. V kontextu tohoto ustanovení je dále nutné určit, kdy v tomto případě dochází ke vzniku právního poměru. S ohledem na ochranu legitimního očekávání na straně příjemce příspěvku je nutné uzavřít, že ke vzniku právního poměru v tomto případě dochází již okamžikem notifikace příjemce příspěvku ze strany nadace o tom, že mu bude na základě rozhodnutí správní rady poskytnut příspěvek. Dojde-li k této notifikaci nejpozději dne 31. 12. 2013, pak se bude právní poměr týkající se poskytnutí nadačního příspěvku řídit i po 1. lednu 2014 zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech ve znění pozdějších předpisů a omezení uvedené v ustanovení § 353 odst. 2 NOZ se na tyto

případy neuplatní. Později uzavřená smlouva o poskytnutí takového příspěvku proto nebude neplatná z důvodu následné nemožnosti plnění spočívající v zákonném zákazu nově obsaženém v ustanovení § 353 odst. 2 NOZ.

8. Může dojít ke změně zakladatelského právního jednání a taktéž účelu nadačního fondu v režimu přechodného ustanovení § 3049 NOZ?

Z přechodného ustanovení § 3049 odst. 3 ve spojení s ustanovením § 3049 odst. 2 NOZ vyplývá, že zakladatel nadačního fondu vzniklého před nabytím účinnosti NOZ může zakladatelské právní jednání ve smyslu ustanovení § 3049 odst. 2 NOZ změnit nejpozději do dvou let od nabytí účinnosti NOZ i co do účelu nadačního fondu.

Odlišné stanovisko doc. JUDr. Kateřina Ronovské, Ph.D.:

Ohledně změny nadačního účelu má za to (po zvážení všech souvislostí - v NOZ i s ohledem na zahraniční přístupy), že jeho změna ex post by být možná v zásadě neměla (bez výslovného zákonného zmocnění, které v NOZ pro NF není, stejně jako dnes dle NadZ), neboť účel tvoří samotnou podstatu fundací. U stávajících nadačních fondů, které byly založeny do 31. 12. 2013, proto nepovažuje za vhodné umožnit zakladateli provést změnu účelu nebo si vyhradil právo na jeho budoucí změnu. Vůle zakladatele totiž v době založení jednou pro vždy k založení nadačního fondu k dosahování určeného účelu, v zásadě nezměnitelného. Pokud bude změna nutná, lze soudem, viz judikatura NS.